

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 24.5.2011
KOM(2011) 290 lõplik

2011/0138 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU ÜLDINE TAUST JA PÕHJUSED

Nõukogu on kooskõlas Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 62 lõike 2 punkti b alapunktiga i võtnud vastu nõukogu määruse (EÜ) nr 539/2001,¹ milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa (nn negatiivne nimekiri), ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (nn positiivne nimekiri). EÜ asutamislepingu artiklis 61 nimetati neid nimekirju selliste kõrvalmeetmete hulgas, mis on otseselt seotud isikute vaba liikumisega vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala piires.

Määrust on pärast selle vastuvõtmist kaheksa korda muudetud². Kõik hiljuti tehtud muudatused on olnud seotud määrusele lisatud positiivse ja negatiivse nimekirja läbivaatamisega. Kõige hiljutisemad muudatused hõlmavad Taiwani kandmist positiivsesse nimekirja ning kahe viimase Lääne-Balkani riigi – Albaania ning Bosnia ja Hertsegoviina – kandmist positiivsesse nimekirja viisanõude kaotamise üle peetud dialoogide tulemusena.

Möödunud aastatel on tekkinud vajadus teha tehnilisi muudatusi ka määruse põhitekstis. Näiteks on vaja suurendada õiguskindlust ja näha selleks ette eeskirjad teatavate konkreetsete olukordade puhuks, mida seni määrusega ei reguleerita. Samuti on vaja kohandada mõningaid määratlusi seoses hiljutiste muutustega, mille põhjustas teiseste õigusaktide, näiteks viisaeeskirja (nõukogu määrus (EÜ) nr 810/2009)³ vastuvõtmine.

Lisaks sellele on kümme aastat pärast Schengeni *acquis*' integreerimist ELi raamistikku ja ühise viisapoliitika kehtestamist vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 77 lõike 2 punktile a vaja teha samme ELi ühise viisapoliitika edasise ühtlustamise suunas seoses määruse artiklis 4 loetletud konkreetsete kategooriatega, mille suhtes erandite tegemise üle võib seni ühepoolselt otsustada liikmesriik.

Lõpetuseks tuleb märkida, et Lissaboni lepingu jõustumise tõttu on tarvis teha veel täiendavaid muudatusi, näiteks lisada määrusesse kaitseklausel ja muuta vastastikkuse mehhanismi.

1.1. Kavandatud meetmete kokkuvõte

Määruse käesoleva muudatuse eesmärk on:

- näha ette kaitseklausel, mis võimaldab positiivses nimekirjas oleva kolmanda riigiga kehtestatud viisavabadusrežiimi kiiret ajutist peatamist, juhul kui tekib hädaolukord ja liikmesriikide abistamiseks on tarvis kiiresti reageerida;

---

¹ EÜT L 81, 21.3.2001, lk 1.

² Nõukogu määrused (EÜ) nr 2414/2001, 7. detsember 2001 (EÜT L 327, 12.12.2001, lk 1), (EÜ) nr 453/2003, 6. märts 2003 (ELT L 69, 13.3.2003, lk 10), (EÜ) nr 851/2005, 2. juuni 2005 (ELT L 141, 4.6.2005, lk 3), (EÜ) nr 1791/2006, 20. november 2006 (ELT L 363, 20.12.2006, lk 1), (EÜ) nr 1932/2006, 21. detsember 2006 (ELT L 405, 30.12.2006, lk 23), (EÜ) nr 1244/2009, 30. november 2009 (ELT L 336, 18.12.2009, lk 1), (EL) nr 1091/2010, 24. november 2010 (ELT L 329, 14.12.2010, lk 1) ning (EL) nr 1211/2010, 15. detsember 2010 (ELT L 339, 22.12.2010, lk 9).

³ ELT L 243, 15.9.2009, lk 1.

- muuta teatavaid sätteid, näiteks neid, mis käsitlevad vastastikkuse mehhanismi, et viia need täielikku kooskõlla Euroopa Liidu toimimise lepingu asjaomaste sätetega;
- tagada kooskõla alates 5. aprillist 2010 kohaldatava nõukogu määrusega (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri),⁴ ning näha sel eesmärgil näiteks ette riigis lühiajalise viibimise ja viisa asjakohane määratlus;
- tagada, et määruses selgitatakse kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 77 lõike 2 punktiga a põhjalikult, millisel juhul kohaldatakse kolmanda riigi kodaniku suhtes viisanõuet ja millisel juhul mitte, tagades seega õiguskindluse. Lisaks on tarvis täiendada pagulaste ja kodakondsuseta isikute suhtes kohaldatavaid eeskirju, et selgitada Ühendkuningriigis või Iirimaal elavate pagulaste ja kodakondsuseta isikute suhtes kohaldatavat viisarežiimi;
- teha jõupingutusi ühise viisapoliitika täielikuks ühtlustamiseks, nähes ette uued ja paremini ühtlustatud eeskirjad, milles käsitletakse viisanõude kohaldamist kolmanda riigi kodanike eri kategooriate suhtes või kõnealuste kategooriate viisanõudest vabastamist;
- näha ette selged eeskirjad, milles käsitletakse viisanõude kohaldamist või sellest vabastamist selliste isikute puhul, kes kasutavad reisidokumente ja passe, mille on välja andnud teatavad üksused, kelle suhtes kehtib rahvusvaheline õigus, kuid kes ei ole rahvusvahelised valitsustevahelised organisatsioonid;
- võtta vastu uus säte, milles käsitletakse teatavate liikmesriikide kohustusi, mis tulenevad varasematest ELi/rahvusvahelistest lepingutest ja mille täitmiseks on vaja kalduda ühtsetest viisaeeskirjadest kõrvale.

2. ETTEPANEKU OSAD

2.1. Kaitseklausel viisavabadusrežiimi peatamiseks

Justiits- ja siseküsimuste nõukogu 8. novembri 2010. aasta istungil võeti vastu otsus kehtestada Albaania ning Bosnia ja Hertsegoviinaga viisavabadusrežiim hoolimata teatavate liikmesriikide vastuseisust, mille põhjuseks oli varjupaigataotluste arvu kiire kasv mõnes liikmesriigis pärast viisanõude kaotamist mõne Lääne-Balkani riigi kodanike suhtes. Selliste murede leevendamiseks tegi komisjon avalduse, milles lubas tugevdada võimalikult kiiresti viisanõude kaotamise järgset järelevalvet kõigis asjaomastes Lääne-Balkani riikides, ning märkis eelkõige, *et ühe või mitme kolmanda riigi, sealhulgas Lääne-Balkani riikide kodanike ootamatu sissevoolu korral võib nõukogu võtta komisjoni ettepaneku põhjal vastu ajutisi meetmeid asjaomase liikmesriigi või asjaomaste liikmesriikide toetamiseks vastavalt aluslepingu artiklile 78 ning viisanõude kaotamise kiiresti peatada.*

Komisjoni avalduse järel esitasid kaks liikmesriiki 2010. aasta detsembris dokumendi (nr 18212/10 VISA 311 COMIX 842), milles soovitasid lisada määrusesse nr 539/2001 kaitseklausli, millega antakse komisjonile volitus otsustada viisavabadusrežiimi kohaldamine teatavatel tingimustel komiteemenetluse korras ajutiselt peatada.

---

⁴ ELT L 243, 15.9.2009, lk 1.

Kaitseklausel võib aidata tulevikus tagada viisanõude kaotamise protsesside terviklikkust ja suurendada nende usaldusväärsust üldsuse silmis.

Liikmesriigid toetasid seda soovitus strateegilise sisserände-, piiride ja varjupaigakomitee (SCIFA) koosolekul. Liikmesriigid olid üksmeelel, et kõnealune kaitseklausel aitaks luua tulevikuks üldise raamistiku, mis ei ole seotud ainult konkreetsete kolmandate riikidega.

Kaitseklausel täiendaks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 78 lõikes 3 sisalduvat kaitseklauslit, ent oleks sellest siiski erinev. Seda tuleks kohaldada ainult ajutise meetmena selgelt piiritletud hädaolukordades.

Kaitseklauslisse tuleks selgelt märkida, et seda kohaldatakse kiireloomulise meetmena viisavabadusrežiimi peatamiseks ainult lühikese ajavahemiku jooksul täpselt kindlaks määratud ja piiratud tingimuste korral. Klauslit tuleks kohaldada ainult hädaolukorras, st juhul kui toimub järsk muutus, näiteks kui võrdlemisi lühikese ajavahemiku jooksul suurenevad järsult asjaomased arvnäitajad ja kui asjaomaste liikmesriikide abistamiseks on tarvis kiiret viisapoliitilist reaktsiooni, samuti siis, kui Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 78 lõikel 3 põhinevad meetmed ei anna võimalust reageerida asjakohaselt või piisavas ulatuses.

Selleks et eespool kirjeldatud olukordades kiiresti reageerida, tuleks kooskõlas määrusega (EL) nr 182/2011⁵ komiteemenetluse korras vastu võtta viisavabadusrežiimi ajutist peatamist käsitlev otsus ning anda Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 291 alusel rakendamisevolitused komisjonile.

Ka juhul, kui kaitseklausli kohaldamise tingimused on täpselt kindlaks määratud, peab komisjon olukorda eelnevalt hindama ja klausli kohaldamine ei tohiks toimuda automaatselt liikmesriikide teadete alusel. Kui komisjon hindab kolmanda riigiga kehtestatud viisavabadusrežiimi peatamise asjakohasust, võtab ta arvesse nende liikmesriikide arvu, keda mõjutab käesolevas ettepanekus loetletud mis tahes olukorra järsk tekkimine, ning selliste olukordade mõju rändele ELis.

Kooskõlas määruses (EL) nr 182/2011 sisalduvate komiteemenetluse eeskirjadega saadetakse Euroopa Parlamendile ja nõukogule kontrollimenetluse raames ettepanek, mis käsitleb komisjoni otsust peatada viisavabadusrežiim ühe või mitme kolmanda riigiga, ja muud asjaomased dokumendid, sealhulgas näiteks FRONTExi ja Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti võimalikud aruanded ning liikmesriikide algsed teated, samal ajal, kui need saadetakse komitee liikmetele.

Viisavabadusrežiimi peatamiseks tundub *kontrollimenetluse* valik asjakohane. Komitee võtab oma arvamuse vastu kvalifitseeritud häälteenamusega. Liikmete antud hääli kaalutakse aluslepingu asjaomases sättes (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 238 lõige 3) kirjeldatud viisil. Kui komitee esitab positiivse arvamuse, võtab komisjon rakendusakti vastu. Komitee negatiivse arvamuse korral komisjon rakendusakti vastu ei võta.

Euroopa Parlamendil ja nõukogul on kooskõlas määruse (EL) nr 182/2011 artikliga 11 kontrolliõigus, mis aitab tagada, et komisjon ei ületaks oma rakendamisevolitusi.

---

⁵ ELT L 55, 28.2.2011, lk 13.

Lisaks sellele võiks komisjon pärast seda, kui ta on teinud ettepaneku peatada ajutiselt viisavabadusrežiim ühe või mitme kolmanda riigiga, konsulteerida läbipaistvuse huvides Euroopa Parlamendiga, kui viimane seda taotleb.

Komisjon saadab enne ajutise peatamise aja lõppemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande ja lisab sellele vajaduse korral ettepaneku muuta seadusandliku tavamenetluse korras määrust (EÜ) nr 539/2001, et kanda asjaomane kolmas riik negatiivsesse nimekirja. Sellisel juhul võib peatamismeedet komiteemenetluse korras vastu võetud uue rakendusotsusega kuni üheksa kuu võrra pikendada, jättes Euroopa Parlamendile ja nõukogule piisavalt aega lükata tagasi või võtta vastu määruse (EÜ) nr 539/2001 nimekirjade muutmist käsitlev ettepanek.

2.2. Vastastikkuse mehhanismi muutmine

Määrusega (EÜ) nr 539/2001 seotud kodifitseerimise käigus uuris komisjoni, nõukogu ja Euroopa Parlamendi õiguseksperdid koosnev nõuandetöörühm määrusega (EÜ) nr 851/2005⁶ kehtestatud teisest õiguslikku alust. Määruse (EÜ) nr 539/2001 artikli 1 lõike 4 punkti c muudetud sõnastus on järgmine: „90 päeva jooksul pärast teate avaldamist esitab komisjon asjaomase liikmesriigiga konsulteerides nõukogule aruande. Aruandele võib lisada ettepaneku taaskehtestada kõnealuse kolmanda riigi kodanike suhtes ajutiselt viisanõue. Komisjon võib nimetatud ettepaneku esitada ka pärast aruande arutelu toimumist nõukogus. *Nõukogu võtab kolme kuu jooksul kvalifitseeritud häälteenamusega vastu otsuse nimetatud ettepaneku kohta.*”

Õigustalituste nõuanderühm leidis, et kõnealust sätet võib käsitleda teisese õigusliku alusena, mis ei ole veel täielikult vananenud, ning seetõttu tuleb seda Euroopa Kohtus 6. mail 2008. aastal kohtuasjas C-133/06 tehtud otsuse taustal uuesti uurida, et selgitada, kas säte tuleks välja jätta või tuleks seda muuta.

Sellises valdkonnas, kus kohaldatakse kaasotsustamismenetlust, ei ole õiguslikust seisukohas lähtudes võimalik näha teisese õigusaktiga ette lihtsustatud menetlust, millega võimaldatakse nõukogul otsustada komisjoni ettepaneku üle ilma Euroopa Parlamenti kaasamata.

Järelikult kõnealune säte säilitatakse, ent seda muudetakse, nähes ette aruande esitamise ka Euroopa Parlamendile ning lisades sellesse Euroopa Parlamendi kui kaasotsustaja rolli.

Kodifitseerimine jätkub ja see viiakse lõpule pärast käesoleva muudatuse vastuvõtmist.

Seoses eelnevaga tuleks märkida, et üks liikmesriik on soovitanud *praegust vastastikkuse mehhanismi* selle tõhustamise eesmärgil *muuta*. Vastavalt liikmesriigi soovitusel oleks komisjon kohustatud esitama väga lühikese aja jooksul ettepaneku kehtestada ajutiselt uuesti viisanõue sellise kolmanda riigi kodanike suhtes, kes ei kaota viisanõuet kuni 12 kuu pikkuse ajavahemiku jooksul alates selle kehtestamisest asjaomase liikmesriigi kodanike suhtes.

On tähtis rõhutada, et vastastikkuse mehhanismi selline muutmine rikuks komisjoni ainuõigust teha algatusi ja sellega ei kaasneks tingimata kavandatud vastumeetme võtmine.

Määruse (EÜ) nr 539/2001 algne vastastikkuse mehhanism juba sisaldas teatavat automaatsust: vastastikkuse põhimõtte mittejärgimise juhtumitest teatamine ei olnud kohustuslik; asjaomane liikmesriik võis ise otsustada, kas sellistest juhtumitest teatada või

---

⁶ ELT L 141, 4.6.2005, lk 3.

mitte. Juhtumist teatamise korral olid liikmesriigid aga kohustatud kehtestama asjaomase kolmanda riigi kodanike suhtes ajutiselt ja automaatselt viisanõude 30 päeva pärast teate esitamist, välja arvatud juhul, kui nõukogu otsustas teisiti.

Automaatsust peeti algse vastastikkuse mehhanismi nõrkuseks ja sellest loobuti 2005. aastal, tuues põhjenduseks pidurdava mõju. Ei ole põhjust uskuda, et selline automaatsus oleks nüüd tõhusam.

Praegune muudetud vastastikkuse mehhanism, mis kehtestati 2005. aastal, on osutunud üldiselt tõhusaks, ning vastastikkuse põhimõtte mittejärgimise juhtumite arv on oluliselt vähenenud. Järelejäänud juhtumite puhul on enamasti tegemist olukorraga, kus kolmandad riigid leiavad, et mõned liikmesriigid ei täida objektiivseid viisavabaduse kriteeriumeid, mille kõnealused kolmandad riigid on sätestanud oma riiklikes õigusaktides.

Kui kaitseklausli kohaldamisel selgelt piiritletud hädaolukordades kaalutakse komiteemenetluse kasutamist (vt punkt 2.3), tuleks vastumeetme võtmisel viisanõude taastamiseks kolmanda riigi kodanike suhtes vastastikkuse põhimõtte mittejärgimise korral võtta arvesse Euroopa Liidu üldist välispoliitikat asjaomase kolmanda riigi suhtes, välistades igasuguse automaatsuse, ja ELi liikmesriikide solidaarsust. Sellise meetme asjakohasusele tuleks anda poliitiline hinnang.

Enamik liikmesriike hoiatas ka, et viisanõude „automaatsel” (taas)kehtestamisel kolmandate riikide kodanike suhtes võib olla poliitiline mõju, ning soovitas selle asemel toimida iga juhtumi korral vastavalt selle asjaoludele ja kohaldada ajutisi meetmeid muudes valdkondades.

2.3. Viisa ning riigis lühiajalise viisavaba viibimise määratlus

Ettepanekus ühtlustatakse viisa määratlus viisaeeskirjas kasutatud määratlusega. Selle määratluse kohaselt kujutab viisa endast luba liikmesriikide territooriumi läbimiseks transiidi eesmärgil või seal kavandatud viibimiseks kestusega kuni kolm kuud kuuekuulise ajavahemiku jooksul alates esimese liikmesriikide territooriumile sisenemise kuupäevast.

Käesoleva määruse kohaldamisel ei kehti kõnealune määratlus lennujaama transiidiviisa kohta, sest viisarežiimi, mida liikmesriigid kohaldavad oma rahvusvaheliste lennujaamade kaudu reisivate kolmandate riikide kodanike suhtes, reguleeritakse viisaeeskirjaga.

II lisas sisalduvasse nimekirja kantud kolmandate riikide kodanikud vabastatakse lõikes 1 sätestatud nõudest, kui nad viibivad liikmesriikide territooriumil kuni kolm kuud kuuekuulise ajavahemiku jooksul.

Ettepanekus esitatud määratluses võetakse arvesse ka mõju, mida avaldas riigis kolmekuulise lühiajalise viibimise tõlgendamine Euroopa Kohtus (kohtuasi C-241/05)⁷.

---

⁷ Kohtuasjas C-241/05 otsustas Euroopa Kohus, et Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 20 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selles sättes toodud mõiste „esimene sisenemine” viitab peale kõige esimese sisenemise nimetatud lepingu osaliste territooriumile veel niisugusele esimesele sisenemisele nende territooriumile, mis toimub pärast kuuekuulise ajavahemiku lõppemist, arvestades sellest kõige esimesest sisenemisest, ning kõigile teistele esimestele sisenemistele, mis toimuvad pärast iga uue kuuekuulise ajavahemiku lõppemist, arvestades eelmisest esimese sisenemise kuupäevast. Seda tõlgendust kohaldatakse analoogia põhjal ka selliste viibimiste suhtes, mille aluseks on viisa.

2.4. Ühendkuningriigis või Iirimaal elavad pagulased ja kodakondsuseta isikud

Määruses (EÜ) nr 1932/2006, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 539/2001, tehti katse muuta selgemaks pagulaste ja kodakondsuseta isikute olukorda. Selles kohandati kehtivaid viisaeeskirju, et teha vahet nende isikute kohtlemisel, kelle elukoht on liikmesriigis, ja nende isikute kohtlemisel, kelle elukoht on kolmandas riigis.

Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukohta käsitleva protokolliga kohaselt ei osale Iirimaa ja Ühendkuningriik määruse (EÜ) nr 539/2001 ja selle muudatuste vastuvõtmisel. Seetõttu ei käsitleta Ühendkuningriiki ja Iirimaa määruse (EÜ) nr 539/2001 kohaldamisel liikmesriikidena. Järelikult ei kohaldata määruses (EÜ) nr 1932/2006 sisalduvaid pagulaste ja kodakondsuseta isikute suhtes kohaldatavaid viisaeeskirju selliste pagulaste ja kodakondsuseta isikute suhtes, kelle elukoht on Ühendkuningriigis või Iirimaal.

Käesoleva ettepanekuga püütakse seda olukorda muuta ja kavatakse lisada määrusesse säte Ühendkuningriigis või Iirimaal elavate pagulaste ja kodakondsuseta isikute kohta.

Kuna ühelt poolt Ühendkuningriigi ja Iirimaa ning teiselt poolt Schengeni liikmesriikide vahel viisapid vastastikku ei tunnustata ning nende välja antud elamislube ja viisapid ei ole viidud üksteisega vastavusse, jäetakse määrusega liikmesriikidele voli otsustada, kas nad vabastavad kõnealuse kategooria isikud viisanõudest või mitte. Sellistest otsustest tuleks kooskõlas määruse artikliga 5 teatada komisjonile.

2.5. Viisanõude kohaldamise või sellest vabastamise ühtlustamine artikli 4 lõikes 1 loetletud teatavate kategooriate puhul

Määruse (EÜ) nr 539/2001 artikliga 4 nähakse liikmesriikidele ette võimalus otsustada viisanõudest vabastada negatiivsesse nimekirja kantud kolmandate riikide kodanike mitmesugused kategooriad või kehtestada viisanõue positiivsesse nimekirja kantud kolmandate riikide kodanike suhtes.

Komisjoni arvates on kümme aastat pärast Schengeni *acquis*' integreerimist ELi raamistikku kätte jõudnud aeg teha järgmine samm paremini ühtlustatud ühise viisapoliitika suunas. Jõupingutusi tuleks teha tõelise ühise viisapoliitika kujundamiseks täielikus kooskõlas aluslepinguga. Selleks on ettepanekuga kavandatud piirata liikmesriikide vabadust kohaldada määruse (EÜ) nr 539/2001 artikli 4 lõikes 1 loetletud eri kategooriatesse kuuluvate isikute suhtes viisavabadust või viisanõuet. Ettepanekuga nähakse ette täiendavad ühtsed eeskirjad, milles käsitletakse viisanõude kohaldamist mõneste kõnealusesse kategooriasse kuuluvate isikute suhtes. Ettepanekus võetakse siiski arvesse praeguseid märkimisväärsed erinevusi liikmesriikide praktikas seoses teatavate kategooriatega (näiteks diplomaatilise ja teenistuspassi kasutajad) ning säilitatakse liikmesriikide võimalus jätkata järelejäänud aja jooksul individuaalsete otsuste tegemist viisanõudest vabastamise või viisanõude kohaldamise üle. Erandiks on juhud, mille puhul EL peab teatavate kolmandate riikidega läbirääkimisi, eesmärgiga sõlmida kõnealuste kategooriate jaoks viisavabaduslepingud.

Lühiajaline viisa on kehtiv reisiviisa ühe- või mitmekordseks sisenemiseks, kusjuures ühe katkematu viibimisaja kestus või üksteisele järgnevate viibimisaegade kestus alates esimese sisenemise kuupäevast ei ületa kolme kuud ühe poolaasta jooksul. Välismaalased, kelle suhtes ei kohaldata viisanõuet, võivad vabalt liikuda Schengeni riikide territooriumil maksimaalselt kolm kuud kuuekuulise ajavahemiku jooksul, arvestades esimese sisenemise kuupäevast.

2.5.1. Edasine ühtlustamine

Komisjoni eesmärk on teha jõupingutusi artikli 4 lõikes 1 loetletud kategooriaid käsitlevate eeskirjade täielikuks ühtlustamiseks. Neid eeskirju on *de facto* või suuremas osas juba ühtlustatud.

Liikmesriikide praeguste teadete kohaselt on kõik liikmesriigid vabastanud viisanõudest *lennukite tsiviilmeeskondade* liikmed. Sellistel tingimustel ei ole säte, millega antakse liikmesriikidele võimalus otsustada ise kõnealuse kategooria isikute viisanõudest vabastamise üle, enam põhjendatud.

Lisaks sellele on kõik liikmesriigid peale kahe vabastanud viisanõudest *laevade tsiviilmeeskondade* liikmed nende maalemineku korral ning kõik liikmesriigid peale kahe on säilitanud kõnealuste isikute suhtes viisanõude nende *transiidi* korral. Käesoleva muudatusega sätestatakse seetõttu üldine ühtlustatud viisavabadus esimese kategooria isikute suhtes ja viisanõue teise kategooria isikute suhtes.

Päästelendude meeskonnad ja saatepersonali ning teised kataastroofe ja avariolukordi likvideerida aitavad isikud on viisanõudest vabastanud vaid üks liikmesriik ning seetõttu jäetakse kõnealune kategooria käesolevast määrusest välja.

2.5.2. Kehtivate eeskirjade säilitamine

Kehtivad eeskirjad säilitatakse *rahvusvahelistel siseveeteedel sõitvate laevade tsiviilmeeskondi* hõlmava kategooria puhul, sest liikmesriikidelt saadud teadetest nähtub, et need liikmesriigid, kelle territooriumilt voolab läbi kas Reini või Doonau jõgi, toimivad kõnealuse kategooria isikute viisanõudest vabastamise või nende suhtes viisanõude kehtestamise küsimuses erinevalt. Lisaks sellele tuleks arvesse võtta ka õigusloomealast tööd, mida teeb Reini jõel navigeerimise keskkomisjon (CCNR).

Samuti ei muudeta käesoleva ettepanekuga sätet, mille kohaselt liikmesriikidel on võimalik ise otsustada *valitsustevaheliste rahvusvaheliste organisatsioonide poolt oma ametnikele väljastatavate reisidokumentide omanike* viisanõudest vabastamise üle.

2.5.3. Uus säte, milles käsitletakse ELi varasematest lepingutest tulenevaid kohustusi

Enne ELi ühise viisapoliitika kehtestamist olid Euroopa Liit ja selle liikmesriigid sõlminud kolmandate riikidega assotsieerimislepingute laadsed rahvusvahelised lepingud, milles käsitletakse muu hulgas isikute ja teenuste liikumist. Sellised lepingud võivad mõjutada viisanõude kehtestamist kolmandate riikide kodanike suhtes. Liidu sõlmitud rahvusvahelised lepingud on ülimuslikud ELi teisestest õigusaktide, sealhulgas määruse (EÜ) nr 539/2001 ees. Juhul kui sellised lepingud sisaldavad „kavandatud meetmete rakendamiskeelu” klauslit (*standstill clause*), võidakse sellega kohustada teatavaid liikmesriike tegema ühtsetest viisaeeskirjadest erandeid kooskõlas nende asjaomaste õigusaktide ja tavadega, mida kohaldatakse või mis on jõus alates kuupäevast, mil kõnealune klausel nende riikide suhtes jõustus.

Seetõttu teeb komisjon ettepaneku lisada artiklisse 4 säte, millega võimaldatakse liikmesriikidel vabastada viisanõudest teenuseosutajad niivõrd, kui see on vajalik selleks, et täita rahvusvahelisi kohustusi, mille kohta ühendus on sõlminud lepingud enne määruse (EÜ) nr 539/2001 jõustumist.

Ettepanek on kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu 19. veebruari 2009. aasta otsusega kohtuasjas C-228/06 *Mehmet Soysal ja Ibrahim Savatli*, milles kohus leidis, et „23. novembril 1970 Brüsselis [Türgiga] allkirjastatud [assotsiatsioonilepingu] lisaprotokolli[, ...] artikli 41 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui pärast nimetatud protokolliga jõustumist kehtestatakse viisa omamise nõue selleks, et niisugused Türgi kodanikud nagu põhikohtuasja apellandid saaksid siseneda liikmesriigi territooriumile, et osutada seal Türgis asutatud ettevõtte nimel teenuseid, kui protokolliga jõustumise kuupäeval selleks viisat ei nõutud”.

Lisaprotokolli artikkel 41 sisaldab „kavandatud meetmete rakendamiskeelu” klauslit, mille kohaselt „lepinguosalisel hoiduvad omavahel kehtestamast mis tahes uusi asutamiseõiguse ning teenuste osutamise vabaduse piiranguid”. Praegu ei ole komisjonile teada, et liiduga sõlmitud rahvusvaheliste lepingutega oleks kehtestatud samalaadne klausel veel muude riikide suhtes peale Türgi.

Need liikmesriigid, kes on kohustatud kohaldama kõnealust erandit, teatavad sellest komisjonile ja teistele liikmesriikidele.

2.5.4. Menetlus, millega vabastatakse pärast nõukogu määruse (EÜ) nr 789/2001⁸ tühistamist viisanõudest need kolmandate riikide kodanikud, kes kasutavad diplomaatilist või teenistuspassi

Määruse (EÜ) nr 539/2001 artikli 4 lõikes 1 viidatakse määrusega (EÜ) nr 789/2001 kehtestatud menetlusele, mida tuleb järgida, kui mõni liikmesriik otsustab vabastada viisanõudest kolmanda riigi kodanikest diplomaatilise ja/või teenistuspassi kasutajad.

Vastavalt määrusele (EÜ) nr 789/2001 peavad liikmesriigid, kes soovivad vabastada viisanõudest sellistest kolmandatest riikidest pärit diplomaatilise ja teenistuspassi kasutajad, mille kodanike puhul on vajalik eelnev konsultatsioon, tegema seadusandliku algatuse, mille üle otsustab nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega (alates 2006. aastast).

Sellistest kolmandatest riikidest pärit diplomaatilise ja teenistuspassi kasutajate puhul, mille puhul eelnev konsultatsioon ei ole vajalik, kohustatakse liikmesriike määrusega (EÜ) nr 789/2001 edastama nõukogule lihtsalt kõik riigi viisaeeskirjadesse tehtud muudatused (viisanõude kehtestamine või sellest vabastamine).

Määrus (EÜ) nr 789/2001 on tunnistatud kehtetuks määrusega (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri)⁹. Pärast kõnealuse määruse kehtetuks tunnistamist leiti, et vajaduse korral on asjakohane hõlmata need menetluslikud aspektid, mis on seotud riikide otsustega selliste passide kasutajate suhtes viisanõude kehtestamise või sellest vabastamise kohta, määrusega (EÜ) nr 539/2001.

Käesoleva muudatuse raames tuleb seega uurida, kas juhuks, kui mõni liikmesriik soovib tühistada viisanõude sellisest kolmandast riigist pärit diplomaatilise ja teenistuspassi kasutajate suhtes, mille puhul on vajalik eelnev konsultatsioon, tuleks ette näha konkreetne otsustamismenetlus.

Komisjoni arvates ei ole sellist konkreetset „ühist otsustamismehhanismi” tarvis ei institutsioonilistel ega ka sisulistel põhjustel.

---

⁸ EÜT L 116, 24.4.2001, lk 2.

⁹ ELT L 243, 15.9.2009, lk 1.

Institutsioonilised aspektid

Pärast viis aastat kestnud üleminekuperioodi, mis nähti Amsterdami lepinguga ette EÜ asutamislepingu IV jaotise jaoks, ja pärast Euroopa Liidu toimimise lepingu jõustumist ei ole õiguslikust seisukohast lähtudes enam võimalik kehtestada otsustamismenetlust, mille puhul liikmesriigil on algatusõigus. Institutsioonilisest seisukohast lähtudes on koguni võimatu nõustuda olukorraga, kus liikmesriigi soovitus või kavatsus (viisanõude tühistamine sellisest riigist pärit diplomaatilise passi kasutajate suhtes, kelle puhul on vajalik eelnev konsultatsioon) mõjutaks komisjoni algatusõigust. Komisjoni ei saa kohustada ettepanekut esitama.

Ühise otsustamismenetluse kehtestamise korral tuleks järgida Euroopa Liidu toimimise lepinguga ette nähtud põhimõtteid ja menetlusi (vt vastastikkuse mehhanism punktis 2.2). Nõukogu üksi ei saaks otsust teha; selline meede tuleks vastu võtta koos Euroopa Parlamendiga kaasotsustamismenetluse korras.

Sisulised aspektid

Otsus paluda eelnevat konsultatsiooni selliste viisataotlejate puhul, mille on esitanud teatava kolmanda riigi (või teatavate riikide kategooriate) kodanikud, on puhtalt riikliku iseloomuga. Schengeni solidaarsuse raames on siiski kombeks, et teised liikmesriigid saadavad taotlejate esitanud liikmesriigile korrapäraselt asjaomaseid viisataotlejate eelnevaks konsulteerimiseks.

Põhimõtteliselt otsustab liikmesriik ühepoolselt ka selle üle, kas ta kaotab viisanõude negatiivsesse nimekirja kantud riikidest pärit diplomaatilise ja teenistuspassi kasutajate suhtes. Teised liikmesriigid ei ole kohustatud selliseid meetmeid tunnustama: kui liikmesriik teeb kõnealuse otsuse, võivad asjaomased diplomaadid viisavabalt reisida otsuse teinud liikmesriiki, ent vajavad endiselt viisat reisimiseks teistesse liikmesriikidesse. Diplomaadid sisenevad niimoodi sisepiirideta Schengeni alale ja sellega võib muidugi kaasneda teatav risk.

Siinkohal tuleks meenutada järgmist:

- juhul kui üks või mitu liikmesriiki on kaotanud viisanõude teatavast kolmandast riigist pärit diplomaatilise ja teenistuspassi kasutajate suhtes enne, kui mõni teine liikmesriik lisab kõnealuse riigi eelnevat konsultatsiooni vajavate riikide nimekirja, ei mõjuta see mingil viisil viisanõude varasemat kaotamist ja selle kohaldamine jätkub;
- ka juhul kui mõni liikmesriik on eelneva konsultatsiooni käigus taotlejale viisa andmise vastu, ei ole viisataotlust töötlev liikmesriik kohustatud viisa andmisest keelduma. Ta võib otsustada anda taotlejale piiratud territoriaalse kehtivusega viisa, millega on võimalik siseneda ainult tema territooriumile. Taotleja siseneb niimoodi sisepiirideta Schengeni alale ja sellega võib taas kaasneda teatav risk.

2.6. Viisanõude kohaldamise või sellest vabastamise õigusliku aluse kehtestamine ja olukorra selgitamine seoses selliste üksustega, kelle suhtes kehtib rahvusvaheline õigus ja kes annavad oma liikmetele välja diplomaatilisi või teenistuspassi või reisidokumente, kuid kes ei ole valitsustevahelised organisatsioonid

On olemas teatavad üksused, kelle suhtes kehtib rahvusvaheline õigus ja kes annavad välja diplomaatilisi või teenistuspassi või reisidokumente. Need üksused ei ole valitsustevahelised organisatsioonid ning määruse (EÜ) nr 539/2001 artikkel 4 nende suhtes seega ei kehti. Need üksused on aga siiski kantud reisidokumentide tabelisse ja liikmesriigid on teatanud, kas nad tunnustavad kõnealuste üksuste (nt Malta ordu) väljaantud reisidokumente või mitte.

On oluline, et sellised üksused lisatakse määruse (EÜ) nr 539/2001 reguleerimisalasse, ning liikmesriigid peaksid otsustama ja teatama komisjonile kooskõlas artikliga 5, kas nad vabastavad kõnealuste üksuste välja antud reisidokumentide kasutajad viisanõudest.

3. PEAMISED ORGANISATSIOONID JA EKSPERDID, KELLEGA KONSULTEERITI

Konsulteeriti liikmesriikidega.

4. MÕJU HINDAMINE

Ei olnud vajalik.

5. ÕIGUSLIK ALUS

Arvestades Euroopa Liidu toimimise lepingut, on käesolev ettepanek Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 77 lõike 2 punkti a kohaselt ühise viisapoliitika edasiarendamine.

6. PROPORTSIONAALSUSE JA SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTE

Määruses (EÜ) nr 539/2001 loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa (negatiivne nimekiri), ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (positiivne nimekiri).

Otsus nimekirju muuta, et kanda riik negatiivsest nimekirjast positiivsesse nimekirja või vastupidi, ning otsus teha määrusesse muid muudatusi kuulub Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 77 lõike 2 punkti a kohaselt liidu pädevusse. Kõnealune otsus tehakse valdkonnas, mida on juba pikka aega püütud täielikult ühtlustada, et saavutada suurem tõhusus.

7. VAHENDI VALIK

Määrust (EÜ) nr 539/2001 tuleb muuta määrusega.

8. MÕJU EELARVELE

Muutmisettepanek ei mõjuta ELi eelarvet.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 77 lõike 2 punkti a,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut¹⁰,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu riikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Käesoleva määrusega nähakse ette kaitseklausel, mis võimaldab positiivsesse nimekirja kantud kolmanda riigiga kehtestatud viisavabadusrežiimi kiiret ajutist peatamist, juhul kui tekib hädaolukord ja ühe või mitme liikmesriigi abistamiseks on tarvis kiiresti reageerida, ning võttes arvesse hädaolukorra üldist mõju Euroopa Liidule tervikuna.
- (2) Kaitseklausli rakendamise ühetaoliste tingimuste tagamiseks tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Kõnealuseid volitusi tuleks kasutada vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrusele (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes¹¹.
- (3) Vastastikkuse mehhanismi, mida rakendatakse juhul, kui üks määruse (EÜ) nr 539/2001 II lisaga hõlmatud kolmandatest riikidest otsustab kehtestada ühe või mitme liikmesriigi kodanike suhtes viisanõude, tuleb kohandada Lissaboni lepingu ja Euroopa Kohtus teisele õigusliku aluse kohta tehtud otsustega.
- (4) Selleks et tagada järjepidevus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeeskiri (viisaeeskiri),¹² ühtlustatakse viisa määratlus käesolevas määruses viisaeeskirjas esitatud määratlusega.

---

¹⁰ ELT C [...], [...], lk [...].

¹¹ ELT L 55, 28.2.2011, lk 13.

¹² ELT L 243, 15.9.2009, lk 1.

- (5) Täiendavaid jõupingutusi tuleks teha ühise viisapoliitika täielikuks ühtlustamiseks, pidades eelkõige silmas määruse (EÜ) nr 539/2001 artiklis 4 loetletud kategooriaid, mille suhtes liikmesriikidel on lubatud teha erandeid. Selleks muudetakse määruse (EÜ) nr 539/2001 artiklit 4 nendes küsimustes, mida on juba liikmesriikide praktika alusel *de facto* või suuremas osas ühtlustatud.
- (6) Kuna määruses (EÜ) nr 1932/2006 sisalduvaid, pagulasi ja kodakondsuseta isikuid käsitlevaid viisaeeskirju ei kohaldata Ühendkuningriigis või Iirimaal elavate pagulaste ja kodakondsuseta isikute suhtes, on tarvis selliste isikute suhtes kohaldatava viisanõudega seotud olukorda selgitada. Käesoleva määrusega jäetakse liikmesriikidele vabadus otsustada, kas nad kohaldavad selle kategooria isikute suhtes viisanõuet või mitte. Riigid teatavad oma otsusest komisjonile.
- (7) Võttes arvesse liikmesriikide teatavaid kohustusi, mis on sätestatud sellistes rahvusvahelistes lepingutes, mille ühendus on sõlminud enne määruse (EÜ) nr 539/2001 jõustumist, ja mille täitmiseks on vaja kalduda ühtsetest viisaeeskirjadest kõrvale, lisatakse käesolevasse määrusesse sätte, millega võimaldatakse liikmesriikidel vabastada viisanõudest isikud, kes osutavad riigis viibimise ajal teenuseid, niivõrd kui see on liikmesriikide kõnealuste kohustuste täitmiseks vajalik.
- (8) Käesoleva määrusega nähakse ette õiguslik alus viisanõude kohaldamisele või sellest vabastamisele selliste isikute puhul, kes kasutavad reisidokumente, diplomaatilisi või teenistuspassi, mille on välja andnud teatavad üksused, kelle suhtes kehtib rahvusvaheline õigus, kuid kes ei ole rahvusvahelised valitsustevahelised organisatsioonid.
- (9) Käesolev määrus kujutab endast vastavalt Schengeni *acquis'* Euroopa Liitu integreerimist käsitlevale protokollile Schengeni *acquis'* edasiarendamist, nagu see on määratletud nõukogu 20. mai 1999. aasta otsuse 1999/435/EÜ (mis käsitleb Schengeni *acquis'* määratlust, et kooskõlas Euroopa Ühenduse asutamislepingu ja Euroopa Liidu lepingu asjakohaste sätetega kindlaks määrata iga *acquis'*d moodustava sätte või otsuse õiguslik alus)¹³ A lisas.
- (10) Islandi ja Norra puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis'* sätete edasiarendamist Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahel sõlmitud lepingu (viimase kahe riigi osalemiseks Schengeni *acquis'* sätete rakendamises, kohaldamises ja edasiarendamises)¹⁴ tähenduses, mis kuuluvad nimetatud lepingu teatavaid rakenduseeskirju käsitleva nõukogu 17. mai 1999. aasta otsuse 1999/437/EÜ¹⁵ artikli 1 punktis B osutatud valdkonda.
- (11) Šveitsi puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis'* sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis'* sätete rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamise)¹⁶ tähenduses, mis kuuluvad nõukogu otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis B osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud

---

¹³ EÜT L 176, 10.7.1999, lk 1.

¹⁴ EÜT L 176, 10.7.1999, lk 36.

¹⁵ EÜT L 176, 10.7.1999, lk 31.

¹⁶ ELT L 53, 27.2.2008, lk 52.

otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse 2008/146/EÜ¹⁷ artikliga 3.

- (12) Liechtensteini puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis'* sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahel allkirjutatud protokoll (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis'* rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) tähenduses, mis kuuluvad nõukogu otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktis B osutatud valdkonda, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse [xx/2011/EL] artikliga 3. Joonealune märkus [viide ELT-le, vastu võetud 7. märtsil 2011; seni avaldamata]¹⁸.
- (13) Käesolev määrus kujutab endast nende Schengeni *acquis'* sätete edasiarendamist, milles Ühendkuningriik ei osale vastavalt nõukogu 29. mai 2000. aasta otsusele 2000/365/EÜ (Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis'* sätetes)¹⁹. Seetõttu ei osale Ühendkuningriik käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.
- (14) Käesolev määrus kujutab endast nende Schengeni *acquis'* sätete edasiarendamist, milles Iirimaa ei osale vastavalt nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsusele 2002/192/EÜ (Iirimaa taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis'* sätetes)²⁰. Seetõttu ei osale Iirimaa käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määrust (EÜ) nr 539/2001 muudetakse järgmiselt.

1. Artiklit 1 muudetakse järgmiselt:

(a) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

i) esimene lõik asendatakse järgmisega:

„II lisas esitatud nimekirjas nimetatud riikide kodanikud vabastatakse lõikes 1 esitatud nõudest, kui nad viibivad liikmesriikide territooriumil kuni kolm kuud kuuekuulise ajavahemiku jooksul arvestades esimese sisenemise kuupäevast.”;

ii) teise lõiku lisatakse uued taanded:

– „lennukite tsiviilmeeskonna liikmed,

---

¹⁷ ELT L 53, 27.2.2008, lk 1.

¹⁸ ELT L [...], [...], lk [...].

¹⁹ EÜT L 131, 1.6.2000, lk 43.

²⁰ EÜT L 64, 7.3.2002, lk 20.

– laevade tsiviilmeeskonna liikmed nende maaleminekul, kui nad kasutavad meremehe isikut tõendavat dokumenti, mis on välja antud vastavalt Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonidele (1958. aasta konventsioon nr 108 ja 2003. aasta konventsioon nr 185) või Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) 1965. aastal Londonis koostatud rahvusvahelise mereliikluse hõlbustamise konventsioonile.”;

(b) lõikes 4 asendatakse punkt c järgmisega:

(c) „90 päeva jooksul pärast teate avaldamist esitab komisjon asjaomase liikmesriigiga konsulteerides Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Aruandele võib lisada ettepaneku taaskehtestada kõnealuse kolmanda riigi kodanike suhtes ajutiselt viisanõue. Komisjon võib nimetatud ettepaneku esitada ka pärast aruande arutelu toimumist Euroopa Parlamendis ja nõukogus. Euroopa Parlament ja nõukogu võtavad otsuse nimetatud ettepaneku kohta vastu seadusandliku tavamenetluse korras;”.

2. Lisatakse artikkel 1a:

„Artikkel 1a – Kaitseklausel

1. Käesoleva artikli lõikeid 2–5 kohaldatakse juhul, kui ühes või mitmes liikmesriigis tekib hädaolukord, mis on seotud järgmiste asjaoludega:

(a) kuue kuu jooksul suureneb võrreldes eelmise kuuekuulise ajavahemikuga järsult ja vähemalt 50 % selliste II lisas loetletud kolmandate riikide kodanike arv, kes viibivad liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult;

(b) kuue kuu jooksul suureneb võrreldes eelmise kuuekuulise ajavahemikuga järsult ja vähemalt 50 % selliste II lisas loetletud kolmandate riikide kodanike esitatud varjupaigataotluste arv, kelle varjupaigataotluste heakskiitmise määr oli eelmisel kuuekuulisel ajavahemikul alla 3 %;

(c) kuue kuu jooksul suureneb võrreldes eelmise kuuekuulise ajavahemikuga järsult ja vähemalt 50 % selliste tagasi lükatud tagasivõtutaotluste arv, mille liikmesriik on esitanud II lisas loetletud kolmandale riigile tema enda kodanike kohta.

2. Liikmesriik, kellel tekib mis tahes lõikes 1 kirjeldatud hädaolukord, võib teatada sellest komisjonile. Teadet tuleb nõuetekohaselt põhjendada ning see peab sisaldama asjakohaseid andmeid ja statistikat, samuti üksikasjalikku selgitust selle kohta, milliseid esialgseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud olukorra leevendamiseks.

3. Komisjon hindab teadet, võttes arvesse mis tahes lõikes 1 kirjeldatud hädaolukorras olevate liikmesriikide arvu ja näitajate suurenemise üldist mõju liidu rändeolukorrale, mida kajastavad liikmesriikide esitatud andmed ja FRONTEXi ja/või Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti koostatud aruanded, ning kolme kuu jooksul pärast kõnealuste andmete saamist võib komisjon vastu võtta rakendusotsuse, millega peatatakse kuueks kuuks asjaomase kolmanda riigi kodanike suhtes kohaldatav viisavabadus. Rakendusotsus võetakse vastu kooskõlas artikli 4a lõikes 2 osutatud menetlusega. Rakendusotsuses määratakse kindlaks viisavabaduse peatamise jõustumise kuupäev.

4. Enne lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusotsuse kehtivusaja lõppemist esitab komisjon kootöös asjaomase liikmesriigiga (asjaomaste liikmesriikidega) Euroopa Parlamendile ja

nõukogule aruande. Aruandele võib lisada ettepaneku muuta käesolevat määrust, et kanda asjaomane kolmas riik I lisasse.

5. Juhul kui komisjon on teinud kooskõlas lõikega 4 ettepaneku muuta käesolevat määrust, et kanda mõni kolmas riik I lisasse, võib ta pikendada lõike 3 kohaselt vastu võetud rakendusotsuse kehtivusaega kuni üheksa kuu võrra. Rakendusotsuse kehtivusaja pikendamise otsus võetakse vastu kooskõlas artikli 4a lõikes 2 osutatud menetlusega.”

3. Artikkel 2 asendatakse järgmisega:

„Käesolevas määruses tähendab „viisa” liikmesriigi väljastatud luba liikmesriikide territooriumi läbimiseks transiidi eesmärgil või seal kavandatud viibimiseks kestusega kuni kolm kuud kuuekuulise ajavahemiku jooksul alates esimese liikmesriikide territooriumile sisenemise kuupäevast.”

4. Artiklit 4 muudetakse järgmiselt:

(a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

”1. Liikmesriik võib ette näha erandid artikli 1 lõikes 1 sätestatud viisanõudest või artikli 1 lõikes 2 sätestatud viisanõudest vabastamisest järgmiste isikute suhtes:

- (a) diplomaatilise passi, teenistus-/ametipassi või eripassi kasutajad;
- (b) rahvusvahelistel siseveeteedel sõitvate laevade tsiviilmeeskonnad;
- (c) selliste reisidokumentide, diplomaatiliste või teenistuspasside kasutajad, mille on oma ametnikele välja andnud rahvusvahelised valitsustevahelised organisatsioonid või muud üksused, kelle suhtes kehtib rahvusvaheline õigus.”;

(b) lõikesse 2 lisatakse punkt d:

„d) pagulaseks tunnistatud isikud ja kodakondsuseta isikud ning teised isikud, kellel ei ole ühegi riigi kodakondsust ja kelle elukoht on Ühendkuningriigis või Iirimaal ning kellele kõnealused liikmesriigid on välja andnud reisidokumendi.”;

(c) lisatakse lõige 4:

„Liikmesriik võib niivõrd, kui see on ette nähtud Türgi ja EÜ vahel sõlmitud assotsiatsioonilepingu lisaprotokollis artikli 41 lõikega 1, teha artikli 1 lõikes 1 sätestatud viisanõudest erandeid tema territooriumil viibimise ajal teenuseid osutavatele Türgi kodanikele.”

5. Lisatakse artikkel 4a:

„Artikkel 4a

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Kõnealune komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.”

Artikkel 2

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja aluslepingute kohaselt liikmesriikides vahetult kohaldatav.

Brüssel, [...]

Euroopa Parlamendi nimel

Nõukogu nimel

president

eesistuja